

DE EERSTE STEEN

Steven Vanackere

DE EERSTE STEEN

zeven hoofdzonden
in politiek en samenleving

© 2013 –Steven Vanackere & Uitgeverij Vrijdag
Jodenstraat 16, 2000 Antwerpen
www.uitgeverijvrijdag.be

Omslagontwerp: Didier Frateur
Vormgeving binnenwerk: theSWitch

NUR 320
ISBN 978 94 6001 236 5
D/2013/11.767/202

e-boek:
ISBN 978 94 6001 237 2

Niets van deze uitgave mag door middel van elektronische of andere middelen, met inbegrip van automatische informatiesystemen, worden gereproduceerd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Opdracht	7
Over dit boek	15
Herkomst van de zeven hoofdzonden	25
Hoogmoed	37
Hebzucht	53
Wellust	69
Afgunst	85
Gulzigheid	101
Gramschap	117
Luiheid	133
Vergeving	151
Een voorchristelijk politiek verhaal	165
Politiek werk in deze tijd	171
Deugden	193
Geloof en politiek	199
Nawoord	221

Opdracht

Ik kom uit een politiek nest.

In mijn bureau thuis hangt een document van meer dan negentig jaar oud, met drieëntwintig portretten, in streng zwart-wit. Daaronder meer dan tweehonderd namen. Bovenaan staat in ouderwetse letters: *De politieke mandatarissen van het kristen werkersverbond van West-Vlaanderen jaar 1922*. Er staan amper vrouwenamen in het lijstje. Een Martha. Een Bertha. Zowaar ook een Zosma.

De drieëntwintig die niet alleen een naamvermelding kregen, maar ook recht hadden op een foto, zijn allemaal mannen. Een uitzondering daargelaten, zijn ze allen voorzien van een snor. Ze kijken een beetje stuurs, de lens in of zelfs ernaast, blijkbaar in ernstige gedachten verzonken. In niets getuigen ze van de onhebbelijke behaagzucht, die zo dikwijls valt af te lezen van de verkiezingsaffiches van vandaag.

Ook nu nog kijk ik af en toe naar de gezichten van deze mannen, ondertussen allemaal onverbiddelijk door de dood weggemaaid. Rechts onderaan staat een man van wie het bloed ook door mijn aderen stroomt. *R. Wallays, Wevelghem*, dat is de ondertitel bij zijn portret. Op de foto maakt hij een wat neerbuigende indruk. Een professionele fotograaf legde me ooit uit dat dit gewoon komt door het lage perspectief dat zijn collega haast een eeuw geleden moet hebben gehanteerd.

Ook omdat het erg lastig is om enkele seconden lang – de tijd voor een geslaagde foto toen – onbewogen en natuurlijk te blijven glimlachen. Ik was blij met die uitleg.

Remi Wallays was mijn grootvader.

Ik herinner me de vader van mijn moeder goed. Een uitzonderlijk zachte en rustige man. Hij was over de zeventig – een halve eeuw geleden was dat oud – toen ik hem als klein kind stilletjes bestudeerde in de woonkamer van het grootouderlijk huis in de Menenstraat. Ik onthou van hem vooral zijn vriendelijkheid. Maar misschien verwarde het kind dat ik was zijn melancholische aard met een minzaam, mild karakter.

Was dat aangeboren? Of was het de vrucht van een bewogen politiek leven, dat het beste en het slechtste in een mens heeft bovengebracht, en waar op het einde alleen nog maar stilte past? Kwam zijn zwijgzaamheid – zeker in vergelijking met mijn immer lachende grootmoeder – voort uit de godsvrucht, waarvoor hij in de familie bekend stond? Maakte het denken aan God hem stil? Of was het omgekeerd, en deed zijn zwijgzaam karakter hem nog meer aan God denken?

Hij stierf toen ik zeven jaar oud was. Hij was de eerste mens van wie ik de begrafenis bewust meemaakte. In mijn kinderogen leek het alsof gans Wevelgem uitliep om afscheid te nemen van hun voormalige burgemeester en senator. Zijn lichaam werd opgebaard in de voorkamer, waar normaal zijn bureau stond. Die *schoonste* plek van het huis, waar ook wat kunstige voorwerpen en enkele souvenirs stonden, werd zelden gebruikt door de volwassenen. Het was al helemaal geen plaats waar kinderen iets te zoeken hadden.

Op die foto met zijn collega's van de christelijke arbeidersbeweging is Remi Wallays pas dertig jaar oud. Duidelijk een van de jongsten in de rij. En hij is provincieraadslid (zo staat het er, met een t). Gezien zijn eenvoudige afkomst, is het verrassend dat hij een politiek mandaat bekleedt.

In de familie werd verteld dat meneer pastoor de jongen *uit het vlas* had gehaald, omdat hij het maatschappelijk talent van de knaap vermoedde. Deze zoon en kleinzoon van vlaswerkers en spinsters is in 1920, twee jaar na het einde van de *Groote Oorlog*, getrouwd met Adrienne Deneckere, zelf een dochter van eenvoudige mensen, die ook in het vlas of op het land werkten. Adrienne is een van de twee dochters in een gezin met verder nog negen broers. Ik geloof niet dat er een dag in haar lange leven is voorbijgegaan zonder dat ze blij was, grapjes maakte of een lied zong.

Op de dag van de foto heeft dit jonge koppel al een eerste dochter, Madeleine. Die wordt later een van de eerste vrouwelijke schepenen van België. Er zullen nog zeven dochters volgen. De tweede dochter wordt nog in datzelfde jaar 1922 geboren. Zij heet Anna. Anna is mijn moeder.

Het jaar 1922. Het algemeen stemrecht voor mannen is nog maar net ingevoerd. De cvp bestaat nog niet eens. Maar de Nationale Liga der Christelijke Arbeiders is in juli 1921, net één jaar daarvoor, tot stand gekomen. Dat gebeurde dertig jaar na de pauselijke encycliek *Rerum Novarum* van paus Leo XIII in 1891. Vanaf 1923 noemen ze zichzelf het acw, het Algemeen Christelijk Werkersverbond. Binnen de katholieke partij verzamelen ze de *sociaalgezinden*.

Zij weten dat er nog heel wat emancipatie – zij noemden het allicht volksverheffing – te realiseren is in Vlaanderen. Er is nog geen sociale zekerheid. Onderwijskansen

zijn zeldzaam. Talrijk zijn de Vlamingen die vertrekken naar het rijkere Wallonië, of die – zoals enkele van mijn oudooms – emigreren naar landen zoals Canada. De Vlamingen zijn arm.

De vermoedens van de pastoor over de talenten van de jonge Remi blijken te kloppen. De christelijke arbeidersbeweging krijgt in Wevelgem mee onder zijn impuls de wind in de zeilen. Hij stampt er met veel geduld en doorzettingskracht de plaatselijke afdeling van de coöperatieve spaarbank BAC uit de grond. En in 1932 verovert hij er zelfs de burgemeestersjerp, ten koste van de plaatselijke kasteelheer van Ackere. Dat moet spectaculair zijn geweest, want die familie van succesvolle textielbaronnen bestuurde Wevelgem al sinds 1853, drie generaties lang, onafgebroken. Mijn moeder is dan een meisje van elf.

Als jonge vrouw van twintig zal mijn moeder in 1942 zien hoe haar vader door de Duitse bezetter aan de kant wordt gezet. Toen ik nog een kind was, vertelde ze mij eens hoe hij op zeker ogenblik werd opgepakt en zelfs met executie werd bedreigd. In haar stem klonk vooral doorleefde afschuw. De bewondering in mijn ogen voor de moed van mijn grootvader scheen ze niet te zien. Of niet te willen zien. Ze hield van haar vader, maar koketteerde niet met zijn politieke verdiensten. Achteraf beschouwd besef ik dat mijn moeder mij daar voor het eerst liet blijken dat ze het politiek bedrijf het liefst op een zekere afstand hield. Wat een contrast met wat het leven voor haar in petto hield!

Na de Tweede Wereldoorlog komt haar vader als vanzelf terug als burgemeester. In 1946 wordt hij verkozen tot senator. Niet veel later trekt een jonge Wevelgenaar de aan-

dacht van de senatorsdochter. Leo Vanackere. Hij zal mijn vader worden.

Ondanks zijn familienaam, die nagenoeg gelijk is aan deze van de meer gefortuneerde familie van Ackere, is Leo de zoon van mensen van veel eenvoudiger komaf, Frans Vanackere en Zulma Feys. Later zou mijn vader via familiekundig onderzoek aantonen dat onze familietak in de zeventiende eeuw wel degelijk verbonden was met deze naamgenoten, maar hij haastte zich toch altijd om ons ironisch de *arme tak* te noemen. Die arme tak had geen uitstaans met de familie die haar naam gaf aan de straat waar de wiewerkoers Gent-Wevelgem nu nog altijd jaarlijks finisht.

Frans Vanackere en zijn vrouw zijn het gewoon met hun handen te werken. Net zoals hun voorouders. Mijn genealogische kwartierstaat, met familienamen zoals Verhaeghe, Dejaeghere, Delaere, Platteeuw, Manderick en Vansteenkiste, telt zonder uitzondering betovergrootouders die spinster, wever of vlasbewerker waren. In mijn herinnering combineerden mijn grootouders langs vaderskant hun eenvoudige manier om de kost te verdienen altijd met een groot besef van wat belangrijk is in het leven. Ze beschikten over een scherp omljnd plichtsbesef en grote werklust. En bovenal over een gulle gastvrijheid en hartelijkheid voor hun naasten, en voor elk van hun kleinkinderen.

De bescheiden komaf maakt de ambitie van Leo Vanackere er niet minder om. Zijn vier zussen waren een halve eeuw te vroeg geboren om als meisjes hun verstand dankzij gedemocratiseerd onderwijs te kunnen omzetten in kansen op maatschappelijke vooruitgang. Maar de enige jongen, die mocht wel verder studeren. Nu ja, hij mocht naar de *nor-*

maalschool tot zijn negentiende, wel te verstaan, om onderwijzer te kunnen worden. In die tijd was dat wel degelijk een sociale reuzensprong.

De brieven en ansichtkaarten die de jongen tussen 1941 en 1946 naar huis stuurt, tonen een vlijtige student die, naar de normen van vandaag, merkwaardig uitvoerig schrijft over het eten dat hem wordt toegestuurd door zijn thuis. De hartekreet *Nooit meer oorlog* na de bevrijding betekende voor heel wat mensen ook *Nooit meer honger*.

Kon mijn moeder echt niet vermoeden dat deze vijf jaar jongere man, die zo dwingend naar haar hart dong, haar mee zou nemen in een leven van politiek, nog intenser dan wat ze met haar eigen vader had meegemaakt? Hij beschikte in elk geval over veel charisma. Na hoofdredacteur van het soldatenblad *Vici* te zijn geweest, werd hij als jonge twintiger West-Vlaams gouvleider van de katholieke studentenactie, de KSA. Meer dan zestig jaar later stapten er nog altijd oudere mannen op mij af, om mij te vertellen hoe begeistert, beeldrijk en decisief hij spreken kon.

In 1954 haalt de CVP hem naar Brussel, om er secretaris te worden van de Vlaamse vleugel van de toen nog unitaire christendemocratische partij CVP-PSC. Zijn vrouw begint met hem een nieuw leven in Sint-Stevens-Woluwe, dan nog een landelijke witloofgemeente in de schaduw van de hoofdstad. Ze verbijdt de heimwee naar haar familie, ze verdraagt de vele uren afwezigheid van haar politiek gedreven man, en ze zet zes kinderen op de wereld. Het vijfde kind wordt geboren in 1961, maar sterft al enkele maanden later. Dat kind heette Steven Marcel Maria Vanackere.

Niet alleen in *Het verdriet van België* komt een ouder op

het idee om de naam van een gestorven kind te geven aan een volgende boreling. Het zesde kind wordt iets meer dan twee jaar later geboren. Dat kind ben ik. Ik kreeg de naam Steven Marcel Maria Paul Vanackere.

In 1968 ziet Anna Wallays haar man verkozen worden in het parlement. Hij zal daarna onafgebroken in de senaat zetelen tot 1 juni 1979, wanneer hij benoemd wordt tot gouverneur van de provincie West-Vlaanderen. De allereerste provinciegouverneur zonder universitair diploma. Een verdiende bekroning, voor hem de vervulling van een droom.

Enkele maanden later begeeft het hart van mijn vader het. Ik ben dan 15. Hij is pas 52 geworden. Mijn moeder ervoer dit als een groot onrecht. Uitgerekend op het ogenblik dat haar man haar het mooie perspectief had geschetst van een minder hectisch bestaan, terug in de West-Vlaamse gouw waar ze beiden vandaan kwamen, verloor ze hem.

In haar ogen was dat rechtstreeks te wijten aan de verstikkende wurggreep van de politiek. De vele kilometers, de onmenselijke uren, de eindeloze zitdagen, het vaak vruchteloze gekibbel, het kreeg in de herinnering van de weduwe allemaal de overhand op de vele mooie momenten die ze ongetwijfeld ook moet hebben gekend. Talrijk zijn immers ook de mensen die dankbaar herinneren aan haar minzaamheid en charme, ook in omstandigheden waar ze moest bijdragen aan de lasten van de politieke representatie. Maar de onvervulde belofte van een rustiger leven met een echtgenoot, die te veel mooie boeken had verzameld voor later, te veel wijn voor wanneer het wat rustiger zou worden, zou haar nog 25 jaar lang af en toe erg verdrietig maken.

Eind 2003 zei ik aan mijn familie dat CD&V me gevraagd

had om de Brusselse lijst voor het Vlaams parlement aan te voeren. Mijn broers en zus reageerden enthousiast. Mijn moeder niet. Ze kreeg tranen in de ogen. Jammer genoeg niet van blijdschap. Misschien had ze in haar leven al genoeg kennismemaakt met de prijs van de politiek. Dit boek is aan haar opgedragen.

Over dit boek

Dit essay gaat over de samenleving en het politieke bedrijf. Een bedrijf in ernstige moeilijkheden, dat valt niet te ontkennen.

Het gaat ook over een ander begrip dat onze moderne cultuur resoluut op de schopstoel heeft gezet, of op zijn minst heeft verbannen uit de sfeer van wat ze relevant vindt: de zonde.

Zowel de politiek, die een beetje ondanks zichzelf leiding probeert te geven aan de samenleving, als de Kerk, die ondanks haar tanende positie mensen blijft aanspreken over onderwerpen zoals de zonde, gaan gebukt onder een massieve vertrouwenscrisis in ons deel van de wereld.

Ik maak me dus niet te veel zorgen dat critici zullen vinden dat ik het mij al te gemakkelijk heb gemaakt door voor populaire thema's te kiezen. Vele mensen zijn zo ontgoocheld over de politiek dat ze er weinig goeds van willen horen. En vele mensen moeten niets weten van redeneringen over een schijnbaar achterhaald begrip als de zonde.

Ik wilde dit boek al lang geschreven hebben. In de zomer van 2008 was ik al met een eerste versie bezig. In de jaren daarna bleef de lust me regelmatig bekruipen om het af te ronden en te publiceren. Maar telkens hield ik uiteindelijk zelf de boot af. Gelukkig zijn uitgevers soms ook bijzonder geduldige mensen. Ze begrepen me ook wel: de wereld van

de actieve politiek oordeelt haastig. Voor een negatief intentieproces draait men zijn hand niet om. Ik was beducht voor wat politieke waarnemers allemaal zouden menen te ontdekken in het geschrijf van een minister in functie.

Natuurlijk zijn veel van de redenen om het toen niet te publiceren vandaag bijlange niet vervlogen. Sommigen zullen dit essay lezen op zoek naar woorden van nestbevuiling. Anderen vinden het allicht onverdraaglijk *pro domo*. En ongetwijfeld zullen er lezers zijn die zich ergeren aan wat zij ervaren als een belerend vingertje. Er zijn er zeker ook die hun neus ophalen voor het cliché van de politicus die zo nodig een boek wil schrijven. Dan nog met een hopeloos gedemodeerde bril op, eentje van kerkelijk design.

Maar goed, sinds korte tijd geniet ik van een wat grotere vrijheid. En ik troost me met de gedachte dat het iedereen vrij staat te lezen (en niet te lezen) wat hem of haar belijft. Als ik wil schrijven over politiek en samenleving, dan is het omdat ik politiek een levensbelangrijke zaak vind. Omdat er een karrenvracht aan misvattingen over bestaan. Omdat er denkbeelden over worden gecultiveerd die de verdere verschraling van de representatieve democratie allicht niet zullen afremmen. Ik denk dat ik daarover enkele dingen te zeggen heb.

Maar waarom de zeven hoofdzonden als lens om naar politiek en samenleving te kijken? Voor die keuze vraag ik wat geduld en onbevangenheid van de lezer. Mogelijks lukt het me om aan te tonen dat dit denkkader veel tijdlozer is dan men wel denkt. Misschien kan ik er een paar zinvolle en creatieve overwegingen uit puren. In elk geval ben ik niet zo beschaamd over mijn katholieke opvoeding en achtergrond, dat ik het niet zou durven te proberen.

Ik schrijf vooral ook omdat ik daar gewoon echt zin in heb. Voor een roman voel ik mij, met een boutade gezegd, nog te jong. Of allicht nauwkeuriger geformuleerd: daar ben ik zelf nog niet helemaal klaar voor.

Met een essay, in de voetsporen van de grote Michel de Montaigne, ligt dat anders. Dit boek is niet opgevat als een bundeltje betonnen waarheden, te nemen of te laten. Het is geen politiek programma of ideologisch manifest. Daar bestaan partijcongressen en partijvoorzitters voor.

Met *De eerste steen* wil ik iets anders bereiken: de lezer uitnodigen om kennis te nemen van een aantal bespiegelingen en overwegingen, soms ook overtuigingen, en bij zichzelf vast te stellen hoe hij of zij zich daartegenover verhoudt. Liefst niet in een geest van polemiek en strijd, maar van nieuwsgierigheid en (hopelijk) respect.

Als dat gebeurt, ontstaat er – nog los van de eventuele occasionele overeenstemming van mening van lezer met schrijver, wat je enkel kunt hopen – een intellectueel plezier, dat in het beste geval in de buurt komt van het genoegen dat ik had bij het onder woorden brengen van deze gedachten.

Een essay over politiek dus. De intrigerende dichter en veelschrijver Charles Bukowski, die onder een grafsteen ligt waarop *Don't try* staat, schreef: 'De wereld kun je het best redden door één persoon tegelijk te redden. Al de rest is grandioze romantiek of politiek.' Politiek gaat inderdaad over meer dan één persoon tegelijk.

Politiek is – misschien na de kunsten, na de wetenschappen en na de directe, nabije, menselijke zorg voor elkaar – een

van de belangrijkste activiteiten van de menselijke beschaving. Ondanks de schaduwkanten, die in dit essay ruimschoots aandacht zullen krijgen, geloof ik echt dat politiek een onmisbare pijler is van een rechtvaardige samenleving.

De Schotse romanschrijver en politicus John Buchan, die door Amerikaans president J.F. Kennedy graag werd geciteerd, omschreef politiek als ‘een groot en eervol avontuur’, en “een van de waardigste ambities die een jonge mens kan koesteren”. Ik ben niet zo cynisch dat ik mijn schouders ophaal bij deze uitspraak.

Ik vind het erg jammer dat vier op tien Vlaamse leerlingen zegt totaal geen belangstelling te hebben voor politiek. Ik hoop dat dit boek ook zijn weg vindt naar de kleinkinderen van mijn ouders, en hun generatiegenoten. Als zij zich niet met politiek willen bezighouden, dan zal dat de politiek niet beletten om zich met hen bezig te houden.

Goede politiek brengt het beste in een samenleving naar boven, en geeft er een stabiel kader aan. Ze helpt mensen om zichzelf en hun eigenbelang te overstijgen. Goed beleid legt een stevige bodem waarop mensen hun aanleg tot solidariteit en verantwoordelijkheid jegens elkaar in de praktijk kunnen omzetten. Daaraan meewerken kan een authentieke bron van grote en kleine vreugde voor de politicus zijn.

Ja, die vreugde wordt heel dikwijls aangetast en tenietgedaan door de talrijke onvolmaaktheden en meedogenloze regels van het politieke leven. Maar af en toe maakt de politiek een heilzaam verschil voor méér dan één persoon tegelijk uit het citaat van Bukowski.

Dat geeft een unieke voldoening. Die is uiteraard van een ander keraat dan de krachtige gevoelens, teweeggebracht als

een mens een belangrijke individuele daad van hulpvaardigheid kan stellen, als men het betekenisvol verschil kan maken voor één andere mens. Toch is het de wat abstractere voldoening om te kunnen werken voor velen, die verklaart waarom zovelen door de politieke microbe gebeten zijn en blijven.

Sinds de Grieken in de Oudheid ontdekten dat ze niet konden samenleven in hun stad, hun *polis*, zonder goede en rechtvaardige regels, kreeg politiek of *politeia* een naam. Maar nog voor dat woord geboren werd, waren er natuurlijk altijd al beslissingen over andermans leven, aan welke regels men zich te houden had, hoe de welvaart verdeeld werd. Het is een onvoorstelbaar recente uitvinding om die beslissingen te nemen via de weg van de democratie. Dat is trouwens nog een woord dat we aan de Grieken te danken hebben, ook al hadden zij met hun onderscheid tussen vrijen en slaven een wel erg elitaire opvatting van wie tot het *demos* mocht gerekend worden.

Een gedachtenexperiment illustreert goed hoe pril de democratie is in de geschiedenis van de menselijke beschaving. Begin een tijdsbalk van 5000 jaar georganiseerde politiek in het Oude Egypte. Zet dan die vijf millennia denkbeeldig om naar een tijdsspanne van een dag. Dan bestaat het algemeen stemrecht nog maar sinds vijftien minuten. Dat is toch een lakmoesproef voor de democratie. Blijkbaar heeft onze beschaving het al heel wat langer zonder die democratie gedaan.

Een verworvenheid, die historisch alleen maar als een volstrekke nieuwigheid is te omschrijven, kan natuurlijk ook door de wisselvalligheden van de geschiedenis op de hel-

ling worden gezet. Zeker als haar verdedigers overtuiging, pedagogie en assertiviteit missen. De democratie verdedigt zichzelf namelijk haast niet, en geeft haar vijanden zelfs alle wapens in handen. ‘Alles van waarde is weerloos’, dichtte Lucebert. Daarbij dacht hij vermoedelijk niet eerst en vooral aan een politiek bestel zoals de democratie. Maar de dichtregel moet wel inspireren tot grote alertheid ten opzichte van demagogie, poujadisme en antipolitiek.

Ook vandaag ondergaan onze democratieën de logica van de *survival of the fittest* in de wedijver tussen verschillende staatsbestellen. Toen ik aan mijn Chinese ambtsgeenoot in Peking uitlegde dat ik na twee jaar al de tiende in anciënniteit was geworden onder de 27 Europese ministers van buitenlandse zaken, omdat er in de EU altijd wel ergens een verkiezing of een crisis bezig is, kon de man zijn gegrint niet beheersen. Democratie kan haar eigen slagkracht en beslissingscapaciteit aantasten door een onredelijk snelle wisseling van verantwoordelijken, via wat de socioloog Luc Huysse *wegwerpverkiezingen* noemt.

Ons politiek bedrijf, dat niet eens perfect functioneert, kost bovendien best wel wat geld. Als Vlaams volksvertegenwoordiger berekende ik eens dat de werking van het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering toen *per jaar zo'n* 140 miljoen euro kostten. Veel geld? Tot je bedenkt dat dit overeenstemt met het bedrag dat de Amerikaanse belastingbetaler betaalde voor het financieren van *drie uur* oorlog in Irak, de schade aan de Irakezen niet meegerekend.

Wie zonder zonden is, werpe de eerste steen

Dit boek wil met niets of niemand afrekenen. Wie een batterij striemende aanklachten verwacht, is er nu al aan voor de moeite. Ik sta niet boven of buiten mijn onderwerp. Ik wil niet de indruk wekken zelf immuun te zijn voor de fouten die op deze bladzijden beschreven staan. Dat is ook de reden waarom de titel van het boek verwijst naar de geniale parade van Christus uit het Evangelie, die een hysterische menigte beschaamd deed afdruipen, toen die zich opmaakte om een zogenaamd zondige vrouw te gaan stenigen. *Wie zonder zonden is, werpe de eerste steen.*

Maar dan blijft het natuurlijk wel een vraagteken waarom ik precies de invalshoek van de zeven hoofdzonden heb gekozen, om over politiek te schrijven. Ik geef grif toe dat dit een riskante benadering lijkt voor wie een wervend verhaal wil vertellen. Het zondebesef is op zijn zachtst gezegd niet meer echt in de mode in ons westers denken. In elk geval zijn de hoofdzonden als negatieve categorieën te beschouwen. Hoe kan daar een positieve wending aan worden gegeven? Het gaat toch over menselijke zwakheden? Over gedragingen waar eigenlijk een verbod op rust?

Wel, hier is alvast een eerste paradox: een verbod schept dikwijls heel wat meer vrijheid dan een gebod. Wie zegt wat *niet* mag, laat een hele waaier aan andere mogelijkheden open, dicteert niet uitdrukkelijk wat er dan *wel* precies moet gebeuren. Dat is een letterlijk verademende gedachte. Ze contrasteert sterk met de trendy dictatuur van de politieke correctheid, die wel heel nauwkeurig bepaalt wat in de mode is, wat men moet denken en doen om niet de hoon

te ondergaan van wie de *pensée unique* van het moment omhelst.

Anders gezegd: wie enkele kapitale fouten, hoofdzonden in het kader van dit essay, weet te vermijden, behoudt nog heel wat vrijheidsgraden om politiek op een persoonlijke en zelfs eigenzinnige manier te bedrijven.

Ik bespreek de zeven hoofdzonden in de volgorde die hen traditioneel wordt toebedeeld: eerst hoogmoed, dan hebzucht en wellust, vervolgens afgunst en gulzigheid, en ten slotte woede en luiheid.

Met de beschrijving van deze zwakheden hoop ik te kunnen aangeven op welke manier er meer zuurstof kan ontstaan voor het bedrijven van betere politiek.

Haast alles wat ons naar beneden haalt, kan ook worden overstegen. Mensen kunnen sterker zijn dan mechanismen. Dit essay zou niet compleet zijn geweest zonder een aantal bedenkingen over wat ik zie als politieke deugden. Met cynisme kan de wereld niet gered worden.

De essayist David Henry Thoreau schreef: 'Een echt goed boek leert me dat ik meer moet doen dan lezen. Ik voel dat ik zo'n boek snel moet neerleggen om te kijken wat ik er in mijn leven mee kan aanvangen.' Als ik met dit essay enkele jonge mannen en vrouwen kan aanmoedigen in hun ambitie om aan politiek te doen, en om vol te houden ondanks momenten van frustratie, is mijn werk de moeite waard geweest.

Ik bedoel dan wel échte politiek, zoals vechten tegen het feit dat armoede erfelijk is, dat profitariaat ongemoeid blijft, dat niet elk menselijk talent ontwikkeld wordt, dat zwakke of kwetsbare mensen zonder hulp blijven, of dat macht misbruikt wordt. Politiek die zich minder bekommert om de

schijn dan om het zijn. Politiek die nooit bouwt op leugens. Politiek die het verwerven en het behouden van de macht niet hoger schat dan het zinvol en waardevol gebruiken van die macht.

Een laatste waarschuwing: het opzet van dit boek is niet biografisch. Dit zijn geen memoires.

Ik kon natuurlijk moeilijk een zinnetje toevoegen met de ongeloofwaardige bewering dat elke gelijkenis met bestaande personen of gebeurtenissen op louter toeval berust. Soms wordt een gedachtegang immers het best geïllustreerd met het relaas van werkelijke gebeurtenissen. Natuurlijk put ik daarbij uit mijn persoonlijk parcours.

Daarmee riskeert dit essay toch weer besmet te zijn door de grootste ziekte van biografische werken: de apologetische, zichzelf verantwoordende toon van iemand die zich engageert en die dus een bilan te verdedigen heeft. U zult beoordelen of ik aan deze verleiding niet al te vaak ben bezweken.

Hoe dan ook, ik blijf ervan overtuigd dat een evenwichtige, niet opgepoetste beschrijving van een aantal politieke mechanismen, zelfs al vertrekt het van een persoonlijke invalshoek – hoe zou dat trouwens anders kunnen? – kan bijdragen tot een meer gefundeerd begrip, en dus ook tot een mildere kijk op het mensenwerk, dat politiek is.

Dit boek heeft verder geen grote pretentie. Het bevat geen voetnoten, bronvermeldingen, namenregister of literatuurlijst. Ik heb het zelf geschreven en ben als enige verantwoordelijk voor mogelijke onnauwkeurigheden. Ook al ben ik velen dankbaar voor de inspiratie en de ideeën die ze me

in talloze ontmoetingen aanreikten, ze zijn niet aansprakelijk voor wat ik ermee deed.

Ik hoop dat u dit essay op een paar avonden rustig kunt uitlezen. En dat uw oordeel over politiek en politici er niet strenger door wordt.

Steven Vanackere

Abdij van Affligem,
17 augustus 2013

Herkomst van de zeven hoofdzonden

Ik laat me vertellen dat er in het Hebreeuws ongeveer twintig woorden bestaan voor het begrip *zonde*, ook al kent het jodendom niet zoiets als een *erfzonde*. De mens komt in de Joodse geloofstraditie onbelast op de wereld.

Erfzonde en de condition humaine

Met de erfzonde heb ik het erg moeilijk. Het idee dat een kind al van de geboorte zou starten met een schuldsaldo wringt. Ik kan er me alleen mee verzoenen als ik bedenkt dat het allicht de bijbelse manier is om te zeggen dat elke mens van bij de oorsprong een *condition humaine* heeft die ook schaduwzijden bevat. Dan gaat het niet over schuld en boete. Wel over het besef dat onze menselijke aard, onze aanleg, onze instincten niet van nature uitsluitend gericht zijn op het goede. De *Goede Wilde* van Jean-Jacques Rousseau bestaat niet. Zijn idee van de onbezoedelde menselijke natuur is met andere woorden *wishful thinking*.

Maar goed, twintig woorden dus om zonde in het Hebreeuws aan te duiden. Voor mij steekt één woord er bovenuit. Het bracht bij mij een denkproces op gang, dat